

*Круглий стіл
«Професійний розвиток викладача закладу
вищої освіти: від теорії – до практики»
(5 грудня 2024 р.)*

Педагогічні інструменти надихаючого педагога

Нагорняк Світлана Василівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і освітнього
менеджменту Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

**НАДИХАЮЧИЙ ПЕДАГОГ ПРАЦЮЄ
ЗІ СВІДОМИМ І ПІДСВІДОМИМ,
РОЗВИВАЄ РІЗНІ ВИДИ ІНТЕЛЕКТУ:**

- 1. МИСЛЕННЄВИЙ ІНТЕЛЕКТ.**
- 2. ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ.**
- 3. ТІЛЕСНИЙ ІНТЕЛЕКТ.**
- 4. ЦИФРОВИЙ ІНТЕЛЕКТ.**
- 5. ДУХОВНИЙ ІНТЕЛЕКТ.**
- 6. СОЦІАЛЬНИЙ ІНТЕЛЕКТ.**

Методологія надихаючого педагога є формою організації мислення, про те, що кожна людина від природи безмежно талановита, володіє великим потенціалом, який не використовується повною мірою.

**Люди уже володіють усіма внутрішніми ресурсами, які їм потрібні!
(Сократ, Платон...)**

Чим викликаний інтерес до сучасних педагогічних інструментів в освіті?

- завданнями адаптації сучасних закладів освіти до потреб споживачів освітніх послуг: важливо, щоб процес освіти був доступним та комфортним;

вимогами педагогіки партнерства;

сучасні педагогічні інструменти формують культуру саморозвитку і самовдосконалення, що є надзвичайно актуальним для сучасного суспільства.

Функції сучасного педагога у контексті сучасної та надихаючої педагогіки = функції коуча

Сучасний надихаючий педагог – це творча особистість, фасилітатор, коуч, тьютор.

Найважливіше завдання надихаючого педагога:

- ❖ підтримувати в кожному здобувачеві освіти впевненість і мотивацію до пізнання та розвитку;
- ❖ створювати необхідні умови для розвитку та вдосконалення здобувача освіти (освітнє коуч-середовище)

Переваги і завдання освітнього коучингу

Переваги: коучинг допомагає рухатися у житті до того, що важливо, – легко, ефективно, із задоволенням, допомагаючи відчувати смак до життя, радість творення чогось.

Завдання коучингу: - сприяти глибокому розумінню цілей, майбутніх результатів,
- допомагати зрозуміти себе: своїх цінностей, обмежень і можливостей, життєвої позиції (важливо вийти з позиції Жертви і стати в позицію автора, творця своєї реальності).

Основні ідеї освітнього коучингу

- ❖ Розвиток здобувача освіти - пріоритетний напрям в освіті (розвивальна освітня парадигма).
- ❖ Допомога здобувачу освіти розвивати компетентності й усунути обмеження для досягнення особистісно значущих стійких змін.
- ❖ Допомога здобувачу освіти вчитися.

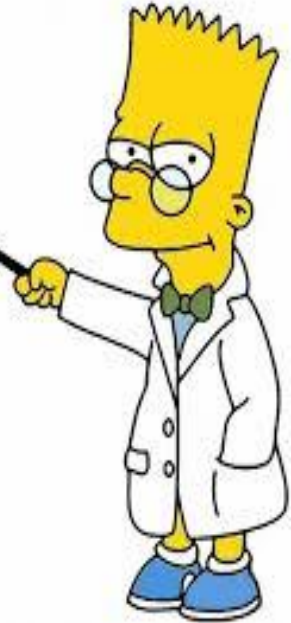
Під час чого **не можна застосовувати насилля**, якими б виховними цілями воно не обґрунтовувалося (ненасильницька педагогіка).

Встановлюйте правила та слідкуйте за їх дотриманням

ТИПОВІ ПРАВИЛА

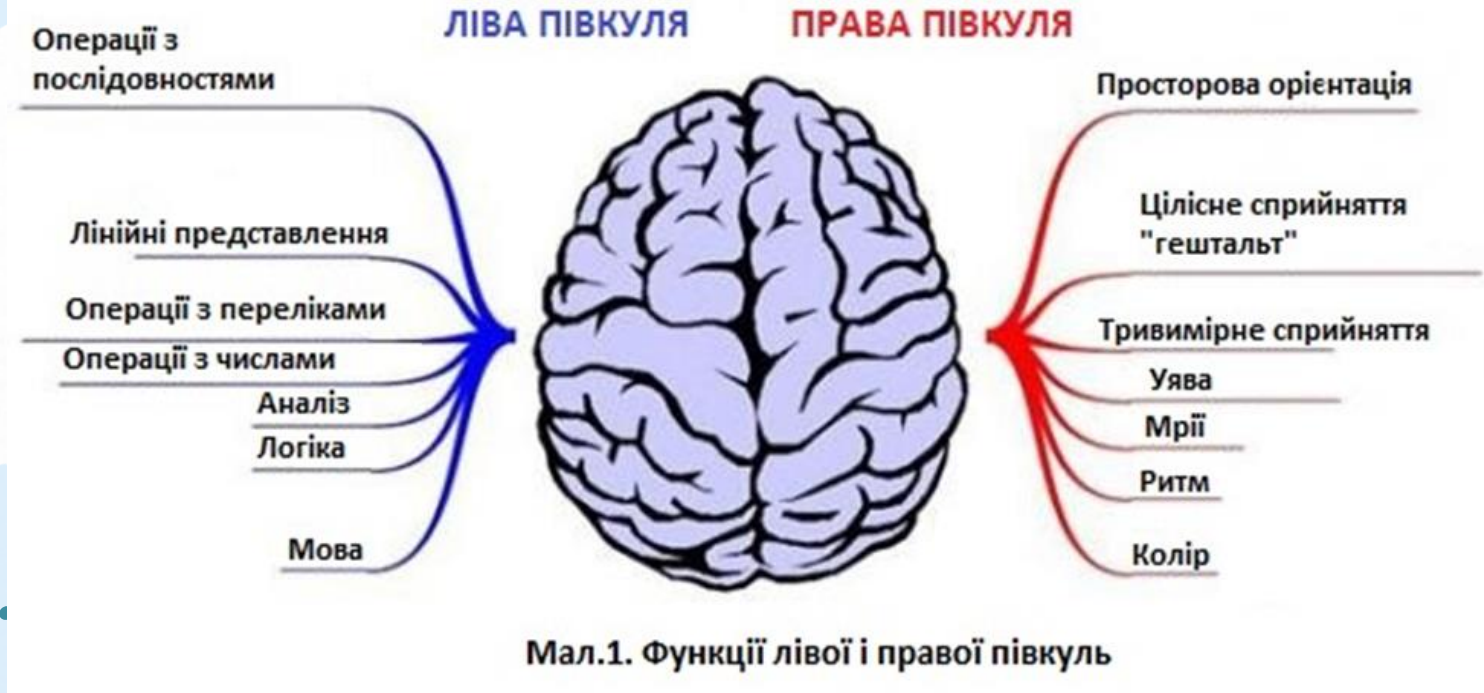
- Дотримуватись регламенту (таймінг);
- Добровільна участь (право відмовитися від участі і обговоренні якоїсь проблеми);
- «Стоп»-правило (якщо подальше обговорення непри або небезпечно для Вас);
- Конфіденційність ;
- Слухати і чути (один говорить – усі слухають);
- Бути позитивними;
- Бути активними;
- «Я» – звернення (говорити від себе);
- «Піднята рука» (не перебивати, говорити по черзі);
- «2 хвилини» (на виступ та коментарі учасників);
- Взаємоповага (поважати один одного та право на в думку: не оцінювати і не засуджувати);
- Мобільний без звуку.

Гумор

До коуча на заняття привели працівників. Коуч довго пояснював їм про впевненість, мотивацію та успіх. Наприкінці заняття коуч пропонує ставити запитання. Встає літній працівник і питає: «А я так і не зрозумів. Коли нам дадуть зарплату за грудень?»

Розподіл активності між півкулями постійно чергуються. Максимальна ж ефективність роботи мозку досягається в моменти одночасної активності обох півкуль.

Мал.3 Вправа "Ледача вісімка"

- Намалюйте великим пальцем витягнутої руки знак нескінченності на рівні очей. Рух починайте вліво вгору, проти годинникової стрілки. Зробіть це 3 рази, потім зробіть те ж саме іншою рукою.
- Потім повторіть усю вправу правою і лівою рукою ще 3 рази.
- Після цього з'єднайте долоні «в замок» (при цьому великі пальці виявляться перехрещеними) і виконаєте вправу ще 3 рази

Кулак

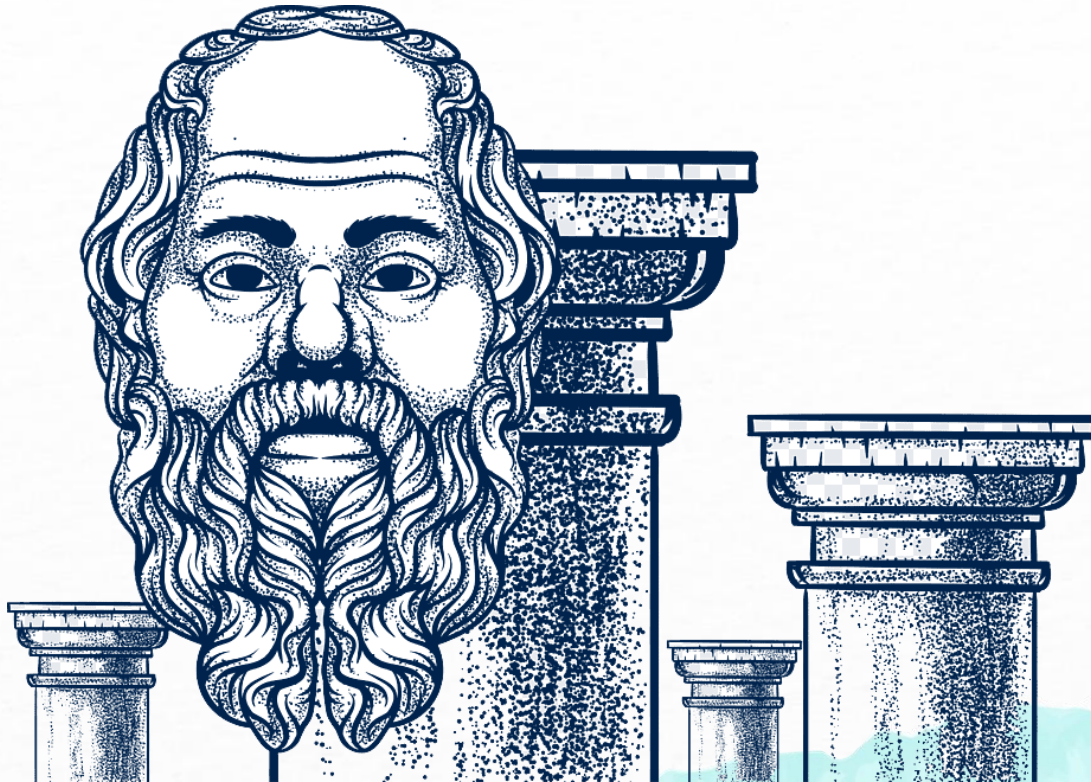

Ребро

Долоня

Сократівські методи діалогу

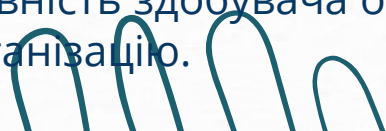
Дія запитань

Відкриті запитання запускають активний пошук потрібної інформації, створюють «відкриту петлю» мислення, і підсвідомість прагне заповнити її новою інформацією.

Порівняймо запитання:

- 1) Чому завдання не виконане вчасно?**
- 2) Як ти можеш завершити завдання вчасно?**

- У першому випадку запитання «відкриває петлю» на пошук інформації про причини, які вже не зможуть вплинути на результат – виконання завдання. Це запитання не буде корисним для досягнення результату. Навпаки, воно відводить мислення від кінцевої цілі.
- У другому випадку «відкрита петля» задає пошук інформації про найкращі дії, які приведуть до результату. Це корисне запитання, яке підвищить особисту ефективність здобувача освіти, його самоорганізацію.

Які запитання?...

- ✓ Які запитання Ви задаєте своїм здобувачам освіти (рідним, колегам, підлеглим) щодня? Це запитання, які спонукають шукати відповіді, що **ведуть до прориву в результатах**, чи ті, які **блокують мислення**?
- ✓ Чи допомагають Ваші запитання успішності, чи пробуджують інтерес до навчання, самовиховання, саморозвитку, активної діяльності?
- ✓ Чи роблять вони Ваш учнівський (робочий) колектив більш дружним?

Відкриті (правильні) запитання

Який результат, що ви отримали був найкращим? Які критерії його досягнення? Як ви зрозумієте, що отримали саме той результат, який планували? Якщо б ви були впевнені, що все зміниться у кращий бік, то як саме виглядало б те, чого ви хочете? Що потрібно змінити, щоб отримати бажаний результат? На що звернути увагу? Які зміни запустити? Що покращити?

- Що додати? Що вивчити? Що змінити в собі?

Які якості в собі підсилити, розвинути? Як по-іншому себе проявити? Які здібності в собі почати виховувати? Які ресурси потрібні, щоб запустити ці зміни? Як виробити нові корисні звички?

- Які ще є способи вирішення?

Відкриті (правильні) запитання

Якими новими рішеннями ви могли б доповнити шлях до бажаного? Що ви готові почати робити, щоб покращити ситуацію? А що готові перестати робити, від чого готові відмовитися? Що готові відпустити зі свого життя, щоб звільнити місце для ваших цілей? Які можуть бути перешкоди на вашому шляху? Хто або що можуть зашкодити? Як ви самі себе можете гальмувати на шляху до кращого результату? У чому це може проявлятися? Що вам необхідно передбачити? Як досягнення результату вплине на ваше життя? Що тоді буде по-іншому? Що тоді стане для вас можливим, з'явиться у вашому житті, коли ви отримаєте цей результат?

РОЛЬ ПРАВИЛЬНИХ ЗАПИТАНЬ:

- розширюють кругозір;
- стимулюють розумову діяльність;
- поглиблюють мислення;
- переводять суб'єкта в проблемне завдання: не «за що?», а «для чого?»;
- допомагають відправитися в майбутнє, вийти за обмежуючі рамки;
- спонукають зазирнути в свій внутрішній світ;
- сприяють визначенню потреб і сподівань;
- мобілізують попередні знання і досвід;
- орієнтують на досягнення бажаного результату;
- розвивають відповідальність;
- створюють ясність, фокусують на головному;
- мотивують, надихають;
- розвивають творчі здібності та самостійність.

ЗНАЧЕННЯ ЗАПИТАНЬ:

У давній притчі розповідається, як один воїн охороняв дорогу і якось зупинив ченця, суворо поставивши йому **три запитання**:

- **Хто ти такий? Куди прямуєш? І навіщо ти йдеш туди?**

Чернець задумався, а потім запитав воїна:

- Скільки платить тобі твій правитель?

- Один мішок рису на місяць.

- Я дам тобі чотири мішки рису, якщо ти пообіцяєш **кожен день задавати мені ці запитання.**

Практичні інструменти для покращення взаємодії зі здобувачами освіти

Комунікативні розминки

Мета: налаштувати здобувачів освіти на групову роботу, пізнання один одного; набувати сміливості у висловленні своїх думок. Розпочинаючи заняття, педагог швидко «посилає» речення-стартер (незавершену половину речення на одну з тем) на всю групу, немов хвилю. Учасники по черзі спонтанно закінчують незавершені речення.

Пропоновані теми: 1) Мій улюблений спосіб проводити дозвілля – це... 2) Коли я нудьгую, я... 3) Коли я хочу привернути до себе увагу, я... 4) Виступати перед усією групою мені... 5) Спілкуватися важко, тому що... 6) Я звик починати розмову з... 7) картинки: «Хто я сьогодні?» 8) в чому ваша сила? 9) Що для вас зараз є важливим?

Питання для рефлексії: 1. Чи виникали у вас труднощі в процесі виконання вправи? 2. Чи важко було спонтанно закінчувати незавершені речення? 3. Чи дізналися ви щось нове про інших учасників групи?

Практичні інструменти для покращення взаємодії зі здобувачами освіти

Майстерка: «Ярлики»

- «Усміхнися мені»
- «Будь похмурим»
- «Кричи на мене»
- «Розмовляй як з дитиною»
- «Підбадьорюй мене»
- «Жалій мене»

Завдання (виконується в парах) полягає в тому, що перший учасник пари має дізнатись про хобі 3-4 реченнями у другого учасника пари, але запитувати потрібно такою інтонацією, як написано на листочку (що написано бачить тільки перший учасник)

Майстерка **Збери фразу**

Мета: активізувати групу.

Матеріали: папірці з написаним текстом – відомі фрази і вирази.

1. Педагог вибирає відомі вирази і словосполучення й пише їхні половинки на різних картках. Наприклад, «З днем» на одній картці, а «народження» на іншій.

Кількість карток має відповідати кількості учасників

2. Картки опускають у капелюх

3. Кожний з учасників витягує наосліп картку.

4. Учасники намагаються відшукати серед

членів групи власника другої половини фрази.

Практичні інструменти для покращення взаємодії зі здобувачами освіти

Практичні інструменти для покращення взаємодії зі здобувачами освіти

Диктаторська «Монблан»

Вчитель нібито відсторонений від учнів, вони для нього тільки об'єкти для сприйняття знання. Зазвичай такий учитель мало цікавиться особистістю дитини та своїх взаємин із нею, зводючи педагогічні функції до повідомлення інформації.

Негативні наслідки:

відсутність психологічного контакту між педагогом і дітьми;
пасивність учнів під час навчання та безініціативність

Гіперрефлексивна «Гамлет»

Учитель страждає від постійних сумнівів: чи правильно його розуміють, чи правильно тлумачать те або інше зауваження, чи не ображаються тощо.

Негативні наслідки:

загострена соціально-психологічна чутливість педагога, яка призводить до його неадекватних реакцій на репліки та дії класу

Неконтактна «Китайська стіна»

Між педагогами й дітьми невидимою межею у взаєминах є дистанція, яку педагог установлює між собою й учнями.

Такими «обмежниками» можуть бути:

- підкреслення педагогом своєї переваги над учнями;
- прагнення повідомляти інформацію, а не навчати;
- відсутність бажання до співробітництва;
- поблажливе ставлення до учнів.

Негативні наслідки:

відсутність міжособистісного контакту між педагогом і дітьми; слабкий зворотний зв'язок, байдужість школярів до вчителя

Практичні інструменти для покращення взаємодії зі здобувачами освіти

Диференційованої уваги «Локатор»

Вчитель буде взаємини з дітьми вибірково:

- захоплений учнями, які цікавляться його предметом, дає їм спеціальні завдання, примушує відвідувати гуртки, не виявляючи уваги до решти;
- стурбований слабкими учнями, постійно займається з ними, не беручи до уваги решту учнів, сподіваючись на те, що вони самі з усім упоруються;
- не вміє сполучити фронтальний підхід із індивідуальним.

Негативні наслідки:

на уроці не створюється цілісної й безперервної системи спілкування, вона підмінюється фрагментарною, ситуативною взаємодією

Гіпореклексивна «Тетерів»

Вчитель, взаємодіючи з учнями, чує тільки себе: під час пояснення матеріалу (монологічне мовлення), опитування учнів, індивідуальних бесід із дітьми.

Негативні наслідки:

втрачається зворотний зв'язок; навколо вчителя на уроці створюється своєрідний психологічний вакуум; педагог не сприймає психологічної атмосфери в класі; навчально-виховний ефект взаємодії з учнями знижується

Негнучкого реагування «Робот»

Педагог цілеспрямовано й послідовно діє на основі спланованої програми, не звертаючи жодної уваги на обставини, що змінюються та потребують нагальних змін у спілкуванні. Міміка й жести відшліфовані, бездоганна логіка викладу, дидактично виправдані методичні прийоми.

Негативні наслідки:

низький ефект педагогічної взаємодії

Практичні інструменти для покращення взаємодії зі здобувачами освіти

Авторитарна «Я сам»

Учитель робить себе головним, а іноді й єдиним ініціатором педагогічного процесу. Уся ініціатива виходить від педагога: питання, завдання, судження тощо.

Негативні наслідки:

знижає особиста ініціатива учнів; знижується пізнавальна й суспільна активність; утрачається психологічний зміст взаємодії педагога й дітей; учні орієнтуються тільки на односторонню активність педагога й усвідомлюють себе лише як виконавці; знижуються можливості творчого характеру навчання та виховання; школярі чекають на інструкцію, перетворюючись на пасивних споживачів інформації

Активної взаємодії «Спілка»

Педагог постійно перебуває в діалозі з учнями, спонукає до вияву ініціативи, легко засвоює зміни в психологічному кліматі колективу та гнучко реагує на них. Переважає стиль дружньої взаємодії зі збереженням рольової дистанції.

Позитивні наслідки:

навчальні, організаційні та етичні проблеми творчо вирішуються спільними зусиллями (**така модель вважається найпродуктивнішою**)

Практичні інструменти для покращення взаємодії зі здобувачами освіти

«Комунікабельний педагог»

Педагог, що **знає стилі педагогічного спілкування, засоби, володіє технікою спілкування** називають комунікабельним. Йому притаманні такі ознаки:

Завжди має мету. Ясно і чітко висловлює свої думки. Вміє викликати довіру.

Знає, в якому руслі вести діалог, щоб домогтися максимального результату.

Йому легко дається маніпуляція. Він вміє змінювати тему розмови, переходячи від одного стилю до іншого. Впевнено тримає себе. Харизматичний. Здатний легко знаходити спільну мову з кожним здобувачем освіти.

Володіє цікавою і корисною інформацією та не допускає порожньої балаканини.

Демонструє здобувачам освіти цілковиту довіру до них, не принижує їхньої гідності.

Бачить поведінку здобувачів освіти - своїми ж очима того віку, що й здобувач освіти.

Не байдужий до проблем здобувачів освіти, справедливий.

Це загальний портрет педагога, який широко використовує у своїй діяльності

студентоцентризований підхід. Це портрет педагога, якого люблять і цінують здобувачі освіти, ще довго-довго пам'ятатимуть.

Комунікабельний педагог вміє імпровізувати інтуїтивно

ІГРОВИЙ УРОК «Передати почуття партнера»

Мета: навчитися уважно слухати партнера та відпрацювати вміння точно передавати його почуття. Рольова гра проводиться у парах. Один з учасників розповідає ситуацію в якій він переживав сильні почуття, а інший уважно слухає, тому що він повинен точно передати почуття про які хоче розповісти його співрозмовник. Потім учасники міняються ролями. Група слідкує за відповідністю вербальної і невербальної поведінки та за тим, щоб розмова йшла дійсно про почуття і лише час від часу переходила в площину оцінок

Питання для обговорення: 1. Чи точно були передані почуття співрозмовника?

2. Чи сприймалися почуття партнера такими, якими вони є, а чи заперечувались і коректувались?

3. Що виявилось робити легше: розповідати власну ситуацію чи передавати почуття партнера?

4. Чому у спілкуванні важливо точно передати почуття партнера?

Не хвилюйтесь, якщо щось
пішло не за планом!

Тому, що не провалиться
тільки той план, якого
немає

